

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta (HE 48/2015 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen, puolustusministeriö
- asessori, VT OTL Tuija Sundberg, Pääesikunta
- ylilääkäri, lääkintäprikaatikenraali Simo Siitonen, Pääesikunta
- esittelijäneuvos Arja Myllynpää, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- aluehallintoylilääkäri Hannele Havanka, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
- puheenjohtaja Paavo Kiljunen, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annettua lakia, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annettua lakia sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia siten, että puolustusvoimien terveydenhuollon palvelujen ohjaus ja valvonta säädettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintoviraston tehtäväksi. Valvontatoimivalta ei koskisi kuitenkaan puolustusvoimien toteuttamaa terveydenhuoltoa puolustustilan tai valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana eikä myöskään sotilaallista kriisinhallintaa ulkomailla.

Esityksen tavoitteena on terveyspalvelujärjestelmän ohjauksen ja valvonnan yhdenmukaistaminen sekä väestön perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2015 vp

Puolustusvoimien terveydenhuoltopalvelujen valvonnan pääpaino olisi aluehallintovirastotasolla. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi säädettäisiin aluehallintoviraston toiminnan ohjaus puolustusvoimien terveydenhuollon valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto voisivat niille säädetyn toimivallan rajoissa käsitellä ja ratkaista puolustusvoimien terveydenhuoltoa koskevia organisaatiovalvonnan asioita.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan puolustusvoimien tarjoama terveydenhuolto toimii hyvin ja esimerkiksi kanteluita puolustusvoimien järjestämästä terveydenhuollosta on ollut vuositasolla vain muutamia.

Puolustusvoimien terveydenhuolto on tällä hetkellä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja aluehallintovirastojen valvonnan ulkopuolella. Puolustusvoimien terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat pääesikunnan vastuulle. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että puolustusvoimien järjestämää ja tuottamaa terveydenhuoltoa valvotaan jatkossa lähtökohdiltaan vastaavien periaatteiden mukaisesti kuin esimerkiksi kunnallista terveydenhuoltoa.

Valvira valvoo valtakunnallisena valvontaviranomaisena muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöitä heidän toimiessaan terveyden- ja sairaanhoidossa. Valvonnan ensisijaisena tarkoituksensa on potilasturvallisuuden säilyttäminen ja edistäminen sekä terveyspalvelujen laadun varmistaminen. Aluehallintovirastolla on lakiesityksen mukaan pääasiallinen vastuu puolustusvoimien terveydenhuollon palvelujen ohjauksesta ja valvonnasta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aluehallintovirastot ovat sisäisesti sopineet, että puolustusvoimien terveydenhuollon organisaatiovalvonta keskitetään Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon Ouluun. Aluehallintoviraston valvonnan keskittäminen yhteen virastoon on puolustusvaliokunnan näkemyksen mukaan perusteltua. Puolustusvoimien terveydenhuollon valvonta edellyttää erityisasiantuntemusta, joka varmistetaan parhaiten keskittämällä valvontatehtävät yhteen aluehallintovirastoon.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2015 vp

Terveydenhuollon valvonnan luonne

Valiokunta korostaa, että terveydenhuollon viranomaisella on aina ensisijainen vastuu seurata ja valvoa omaa toimintaansa. Pääesikunnan tulee jatkossakin varmistaa, että terveydenhuolto puolustusvoimissa on järjestetty asianmukaisella tavalla. Valviran ja aluehallintoviraston valvonta on luonteeltaan laillisuusvalvontaa, jonka ensisijainen tarkoitus on turvata, että toiminta täyttää lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Valvonnalla ja siihen liittyvällä ohjauksella turvataan ja edistetään puolustusvoimien terveydenhuollon palvelujen laatua ja potilasturvallisuutta. Valiokunta huomauttaa, että esitetty organisaatiovalvonta edistää myös puolustusvoimien palveluksessa toimivien terveydenhuollon ammattilaisten oikeusturvaa.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset valvontaviranomaisten käytössä olevista keinoista, kuten ohjaus- ja arviointikäynnit sekä tarkastuskäynnit. Valvontaviranomainen voi havaintojensa perusteella antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta taikka keskeyttää toiminnan tai kieltää laitteen käyttämisen, tarvittaessa sakon uhalla. Lievemmissä puutteissa valvontaviranomainen voi ilmoittaa käsityksen lain mukaisesta menettelystä, kiinnittää huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen, kehottaa korjaamaan puutteen tai antaa huomautuksen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valvontasäännökset vastaisivat kunnallista terveydenhuoltoa koskevia valvontasäännöksiä ja -käytäntöjä. Valiokunnalla ei ole esitettyyn sääntelyyn huomautettavaa.

Terveydenhuolto sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 17 §:n nojalla kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalle on oikeus terveydenhuoltoon siten kuin terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa säädetään. Hallituksen esityksessä ehdotettu uusi sääntely ei koske sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä, terveydenhuollon valvonnasta vastaa kriisinhallintaoperaatioiden osalta jatkossakin pääesikunta.

Sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään liittyvän palvelussuhteen päättyessä henkilöstö siirtyy puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulta oman kotikuntansa terveydenhuollon piiriin. Kotiuttamisvaiheessa tiedossa olevan tai myöhemmin todettavan kriisinhallintapalveluksesta aiheutuneen sotilastapaturman ja palvelussairauden osalta vastuu palvelussuhteen päättymisen jälkeisten toimenpiteiden kustannuksista on Valtiokonttorilla.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan suomalaisten kriisinhallintajoukkojen koulutus-, harjoitus- ja palvelujakson aikainen terveydenhuolto on järjestetty mallikelpoisesti. Ongelmaksi on osin koettu kriisinhallintapalveluksen jälkeinen hoito sotilastapaturman tai palvelussairauden osalta. Ongelmia on aiheutunut erityisesti tapaturman tai sairauden ja kriisinhallintapalveluksen välisen syy-yhteyden osoittamisesta.

Hallituksen esityksessä todetaan, että puolustusvoimat tukee tarvittaessa Valtiokonttoria vakavien sotilaallisissa kriisinhallinnassa tapahtuneiden sotilastapaturmien ja palvelussairauksien osalta tarjoamalla Valtiokonttorille sotilaslääketieteellistä konsultaatiotukea. Valiokunta korostaa, että kriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien henkilöiden tulee voida kaikissa tapauksissa luottaa siihen, että kriisinhallintapalvelukseen liittyvä vamma tai sairaus hoidetaan. Puolustus-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2015 vp

voimien tulee kiinnittää erityistä huomiota puolustusvoimien Valtiokonttorille tarjoaman sotilaslääketieteellisen konsultaatiotuen kattavuuteen ja oikea-aikaisuuteen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Puolustusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen HE 48/2015 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotukset.

Helsingissä 11.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Mika Kari sd
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Antti Kaikkonen kesk
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Markus Mustajärvi vas
jäsen Lea Mäkipää ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Mika Raatikainen ps
jäsen Mikko Savola kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola